

Ekonomski fakultet – Podgorica

Analiza bilansa uspjeha

1

Izveštaj o ukupnom rezultatu za period - bilans uspjeha

Bilans uspeha ili račun dobitka – gubitka, kako se često naziva u literaturi je pregled prihoda, rashoda i finansijskog rezultata kao razlike među njima ostvarenih u konvencionalno utvrđenom obračunskom periodu.

Bilans uspeha može da bude u formi dvostranog pregleda (najčešće za naučne potrebe) ili **u formi jednostranog pregleda (u računovodstvenoj praksi)**.

2

Povezanost bilansa stanja i bilansa uspjeha

- U procesu nastanka prihoda i rashoda**
- U procesu bilansiranja**

3

Povezanost bilansa stanja i bilansa uspjeha

Rashodi nastaju:

- Smanjivanjem imovine uz uslov da smanjenje nije izazvalo smanjenje obaveza.**
- Povećanjem obaveza uz uslov da to povećanje nije izazvalo povećanje imovine.**

4

Povezanost bilansa stanja i bilansa uspjeha

Prihodi nastaju:

- Povećanjem imovine, uz uslov da to povećanje nije nastalo povećanjem obaveza**
- Smanjenjem obaveza, uz uslov da to smanjenje nije prouzrokovano smanjenjem imovine**

5

Povezanost bilansa stanja i bilansa uspjeha

Bilans uvek iskazuje stanje neke pojave posmatrane sa dva različita aspekta i rezultat te pojave:

- da bilans uspeha iskazuje pojavu ukupnog povećanja sopstvenog kapitala (prihodi) i ukupnog smanjenja sopstvenog kapitala (rashodi) u toku obračunskog perioda, a razlika među njima je rezultat koji se uključuje u bilans stanja ili kao neto povećanje sopstvenog kapitala (dobitak), ili pak, kao neto smanjenje sopstvenog kapitala (gubitak) i
- da bilans stanja iskazuje pojavu stanja sredstava, kapitala i obaveza na dan bilansiranja, pri čemu dobitak predstavlja povećanje imovine i sopstvenog kapitala, a gubitak predstavlja smanjenje imovine i sopstvenog kapitala.

6

U skladu sa ra unovodstvenom regulativom:

- Prihodi su pove anje ekonomske koristi tokom obra unskog perioda u obliku priliva ili pove anja sredstava, ili smanjenja obaveza, što dovodi do pove anja kapitala, izuzev onih koji su povezani sa doprinosima vlasnicima kapitala.**
- Rashodi su smanjenje ekonomske koristitokom obra unskog perioda u obliku odliva ili smanjenja sredstava, ili stvaranjem obaveza što dovodi do smanjenja kapitala, izuzev onih koji su povezani sa raspodelom vlasnicima kapitala.**

7

Prihodi

Po definiciji MRS 18, prihod se definiše: „ Prihod je bruto priliv ekonomske koristi tokom datog perioda, koji nastaje iz redovne aktivnosti entiteta, pri emu taj priliv rezultira pove anjem koje ne predstavlja porast po osnovu doprinosa u esnika kapitala.“

Uklju uje samo bruto prilive ekonomske koristi koje je entitet primio ili potražuje za svoj ra un

Iznosi prikupljeni za ra un tre ih lica nijesu ekonomske koristi koje priti u u entitet i ne rezultiraju pove anjem kapitala. – ne smatraju se prihodom (naplata PDV i sl.)

Prihod se mjeri po fer vrijednosti primljene naknade ili potraživanja.

8

Rashodi

Rashodi obuhvataju troškove koji proisti u iz uobičajenih aktivnosti preduzeća i gubitak.

Po definiciji rashodi su smanjenje ekonomske koristi tokom obračunskog perioda u obliku odliva ili smanjenja sredstava, ili stvaranjem obaveza što dovodi do smanjenja kapitala, izuzev onih koji su povezani sa raspodjelom vlasnicima kapitala.

Gubici predstavljaju druge stavke koje zadovoljavaju definiciju rashoda i mogu, ali ne moraju, da proisteknu iz uobičajenih aktivnosti preduzeća i kao takvi nijesu po svojoj prirodi različiti od rashoda.

MRS 1 Prezentacija finansijskih izvještaja – Izvještaj o ukupnom rezultatu za period

Entitet prikazuje sve stavke prihoda i rashoda za obračunski period kao:

1. Jedan izvještaj o ukupnom rezultatu ili

2. Dva posebna izvještaja, gdje bi se pojedinačno predstavljali

- Izvještaj koji pokazuje komponente dobitka i gubitka (poseban Bilans uspjeha)
- Izvještaj koji počinje sa dobitkom ili gubitkom i pokazuje komponente ostalog rezultata (Izvještaj o ukupnom rezultatu)

Kod nas je usvojen jedan obrazac koji se sastoji od dva dijela: jednog koji predstavlja klasičan bilans uspjeha i drugog koji predstavlja druge stavke rezultata povezane sa kapitalom.

ANALIZA BILANSA USPJEHA

Metode za sastavljanje bilansa uspjeha:

- Metod ukupnih troškova (metod po prirodi troška)**
- Metod prodatih u inaka (funkcionalna metoda)**

11

ANALIZA BILANSA USPJEHA

Metode prikazivanja prihoda i rashoda:

- Bruto princip**
- Neto princip**

12

Metode prikazivanja prihoda i rashoda

U BU s injenom po bruto principu ne kompeziraju se pojedine vrste rashoda i prihoda; svaka vrsta prihoda i rashoda iskazuje se posebno.

BU sastavljen po bruto principu prikazuje ostvarene rezultate po izvorima:

- Poslovni (prihodi od prodaje - poslovni rashodi)
- Finansijski (prihodi od finansiranja – rashodi od finansiranja)
- Ostali (ostali prihodi – ostali rashodi)

Bruto princip ima ve u iskaznu mo od neto principa

13

Metode prikazivanja prihoda i rashoda

BU sa injen po neto principu može da bude sastavljen na različite načine.

Saldiranje prihoda i rashoda može biti potpuno i djelimično (do mogući iskazivanja u BU samo neto dobitka ili gubitka)

Kompeziraju se viškovi i manjkovi, prihodi i rashodi.

Potpuno ili djelimično saldiranje ugrožava princip jasnosti.

14

Metoda ukupnih troškova

MUT se zasniva na ideji da se rezultat jednog obra unskog perioda treba utvrditi **me usobnim su eljavanjem** svih ulaganja koja su izvršena u jednom obra unskom periodu, iskazanih u vidu troškova po vrstama, i **efekata koji su iz trošenja proistekli**.

Ulaganja u obra unskom periodu su trošenja proizvodnih faktora i gotovine uslovljena stvaranjem u inaka – proizvod ili usluga.

Prihodima se smatra rezultat koji je nastao trošenjem faktora proizvodnje i gotovine.

15

Metoda ukupnih troškova

Rezultati ulaganja zavise od odnosa proizvodnje i prodaje (kod proizvodnog preduze a) u obra unskom periodu.

Kada je proizvodnja = prodaji, tada je rezultat ulaganja prihod od prodaje (svi proizvodi završeni i prodati).

Kada je prodaja > od proizvodnje, (kada su u dati period prenijete zalihe iz prethodnog perioda), prihodi od prodaje nijesu rezultat samo trošenja nastalih samo u datom periodu, ve i ulaganja koja su izvršena i u prethodnom periodu.

Kada je proizvodnja > od prodaje, tada su ulaganja dovela ne samo do prihoda koji je ostvaren prodajom proizvoda ve i do pove anja zaliha u inaka (nedovršena proizvodnja, poluproizvodi i gotovi proizvodi)

U kontnom okviru se mora predvidjeti ra uni preko kojih e se obuhvatiti troškovi po mjestu nastanka i po u incima.

Obuhvatanje troškova po mjestima nastanka i u incima vrši se u tzv. Pogonskom obra unu.

16

Metoda prodatih u inaka

Metoda troškova prodatih u inaka polazi od toga da rezultat preduzeća ostvaren u jednom obračunskom periodu treba utvrditi me usobnim su odnošenjem prihoda od prodaje i onih troškova koji se odnose na proizvode iz koje prodajom je ostvaren prihod.

U kontnom okviru treba predvidjeti račune za obuhvatanje prihoda od prodaje i računa rashoda, koje u ovom slučaju čine cijena koštanja prodatih gotovih proizvoda.

Utvrđivanje cijene koštanja zahtijeva organizovanje pogonskog obračuna

17

Kontni okvir

Kontni okvir predstavlja spisak svih računa koji mogu biti otvoreni u knjigovodstvu preduzeća, izabranih i klasifikovanih prema utvrđenim ciljevima knjigovodstva.

Preduzeća kontni okvir primjenjuju biraju i, odnosno otvaraju i one račune koji su im potrebni.

Spisak računa koji su stvarno otvoreni u jednom preduzeću predstavlja kontni plan.

Forma kontnog okvira određena je na osnovu obilježavanja računa a sadržina izborom informacija.

18

Kontni okvir

Primarni cilj knjigovodstva.

- dobijanje svrsishodnih finansijskih izvještaja o rezultatu i imovini preduzeća (sredstva, kapital i obaveze).
- praćenje kružnog toka kretanja sredstava po formuli N-R-P-R1-N1

19

Kontni okvir

Dobijanje svrsishodnih finansijskih izvještaja

Sadržina klasifikacija i njihov redosled odgovara redosledu i sadržini bilansnih pozicija bilansa stanja i bilansa uspjeha

Između glavnih knjiga i bilansa postoji vrsta formalna i materijalna povezanost.

20

Kontni okvir

Praćenje kružnog toka kretanja sredstava

Sadržina klase prati kružni tok kretanja sredstava.

Postoji materijalna ali ne i formalna povezanost između u knjigovodstva (glavne knjige) i bilansa.

21

Kontni okvir

Metod bilansiranja uspjeha je drugi faktor koji određuje izbor rasporeda una (kontni okvir).

Pri sastavljanju kontnog okvira moraju se uvažiti potrebe za informacijama eksternih i internih korisnika.

Kontnim okvirom se određuje izbor i raspored rasporeda una (sadržina knjigovodstva) odnos između u finansijskog i pogonskog knjigovodstva i na in bilansiranja uspjeha.

22

Kontni okvir

Kontni okvir po bilansnom principu:

- raspored ra una u svemu odgovara rasporedu bilansnih pozicija u bilansu stanja i bilansu uspjeha
- finansijsko i pogonsko knjigovodstvo su podvojeni u dva zasebna, ali me usobno povezana sistema ra una
- za utvrđivanje rezultata primjenjuje se metoda ukupnih troškova

23

Kontni okvir

Kontni okvir po funkcionalnom principu:

- Raspored klasa ra una prati kružni tok kretanja sredstava N-R-P-R1-N1
- finansijsko i pogonsko ra unovodstvo su spojeni u jednu cjelinu
- Bilansiranje uspjeha se vrši primjenom metoda troškova prodatih u inaka

24

ANALIZA BILANSA USPJEHA
Metod ukupnih troškova: Bruto princip

RASHODI	PRIHODI
1. Po etne zalihe materijala, nezavršene proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda	1. Krajnje zalihe materijala, nezavršene proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda
2. Nabavka materijala u toku obra unskog perioda	2. Prihodi od prodaje gotovih proizvoda i usluga
3. Troškovi poslovanja bez troškova materijala	3. Ukupno (1+2)
4. Ukupno (1+2+3)	4. Krajnje zalihe trgova ke robe
5. Po etne zalihe trgova ke robe	5. Prihodi od prodaje trgova ke robe
6. Nabavka trgova ke robe u toku obra unskog perioda	6. Ukupno (4+5)
7. Ukupno (5+6)	7. Poslovni gubitak
8. Bruto poslovni dobitak	8. Ostali prihodi
9. Ostali rashodi	9. Ukupan gubitak
10. Ukupan bruto dobitak	

25

ANALIZA BILANSA USPJEHA
Metod ukupnih troškova:

Bruto princip

Na rashodnoj strani pozicija po etnih zaliha materijala, nezavršene proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda iskazuje koliko je ulaganja u ove zalihe prenijeto iz prethodnog u teku i obra unski period.

Pozicija nabavka materijala u toku obra unskog perioda iskazuje kolika su bila ulaganja u pribavljanje materijala u teku em obra unskom periodu, a pozicija troškovi poslovanja, bez troškova materijala, iskazuje kolika su ulaganja u troškove u teku em obra unskom periodu.

Zbir ove tri pozicije, u stvari, iskazuje ukupna ulaganja u zalihe materijala, nezavršene proizvodnje, pluproizvoda i gotovih proizvoda.

26

ANALIZA BILANSA USPJEHA

Metod ukupnih troškova:

Bruto princip

Naspram pomenutih pozicija na rashodnoj strani, na prihodnoj strani stoji pozicija krajnje zalihe materijala, nezavršene proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda, koja pokazuje koliko se ovih zaliha prenosi u naredni obraunski period i pozicija prihoda od prodaje gotovih proizvoda i usluga.

Zbir ove dve pozicije pokazuje koliko se od ukupnih ulaganja nalazi u zalihamaterijala, nezavršene proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda i u prihodima od prodaje gotovih proizvoda i usluga.

27

ANALIZA BILANSA USPJEHA

Metod ukupnih troškova:

Bruto princip

Rashodi sadržani u prodatim gotovim proizvodima i uslugama, za potrebe analize, mogu se računski utvrditi:

kao razlika između zbir pozicija po etnih zaliha materijala, nezavršene proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda, nabavke materijala u toku obraunskog perioda i troškovi poslovanja, bez troškova materijala, s jedne, i pozicije krajnjih zaliha materijala, nezavršene proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda, s druge strane.

28

Bruto princip

Na rashodnoj strani pozicija po etne zalihe trgova ke robe iskazuje koliko je ulaganja u zalihe trgova ke robe prenijeto iz prethodnog u teku i obra unski period, a pozicija nabavka trgova ke robe u toku obra unskog perioda iskazuje koliko je ulaganje u pribavljanje trgova ke robe u toku obra unskog perioda.

Zbir ove dve pozicije iskazuje ukupna ulaganja u trgova ku robu.

29

Bruto princip

Naspram ovih pozicija na rashodnoj strani na prihodnoj strani je pozicija krajnje zalihe trgova ke robe, koja iskazuje koliko se ovih zaliha prenosi u naredni obra unski period, i pozicija prihoda od prodaje trgova ke robe.

Zbir ove dve pozicije pokazuje koliko se od ukupnih ulaganja u trgova ku robu nalazi u obliku zaliha trgova ke robe i prihoda od prodaje trgova ke robe.

30

ANALIZA BILANSA USPJEHA

Metod ukupnih troškova:

Bruto princip

Rashodi po osnovu nabavne vrednosti prodane trgova ke robe sadržani u prihodima od prodaje trgova ke robe, za potrebe analize, mogu se utvrditi računskim putem, ako se od zbirna po etnih zaliha trgova ke robe i nabavke trgova ke robe u toku obra unskog perioda oduzmu krajnje zalihe trgova ke robe.

31

ANALIZA BILANSA USPJEHA

Metod ukupnih troškova:

Rashodi perioda sadržani su u proizvedenim u incima (realizovanim i nerealizovanim - koji imaju karakter zaliha)

Realizovani u inci perioda prikazuju se u visini ostvarenog prihoda a nerealizovani (zalihe) u visini cijene koštanja.

UKUPNI RASHODI
Realizovani
Nerealizovani

UKUPNI PRIHODI
Realizovani
Nerealizovani

32

Neto princip

Iz bilansiranja se isključuju početne i krajnje zalihe materijala i trgovačke robe i nabavke materijala i trgovačke robe u toku obračunskog perioda.

Rashodi:

- Troškovi poslovanja nastali u obračunskom periodu (uključuju i troškove materijala, nabavnu vrijednost trgovačke robe)
- troškove finansiranja i
- ostale rashode

Prihodi:

- Prihodi od prodaje
- Prihodi od finansiranja
- Ostale prihode

- Ukjučuju se još i razlika između krajnjih i početnih zaliha nezavršene proizvodnje, poluproizvoda i gotovih proizvoda

33

Neto princip

- Neto princip metode ukupnih troškova sa korekcijom na strani prihoda
- Neto princip metode ukupnih troškova sa korekcijom na strani rashoda
- Neto princip metode ukupnih troškova sa korekcijom i na strani prihoda i na strani rashoda

34

RASHODI	PRIHODI
I POSLOVNI RASHODI (1+2-3)	I POSLOVNI PRIHODI
1. Troškovi tekućeg perioda	
2. Smanjenje vrijednosti zaliha u inaka	
3. Povećanje vrijednosti zaliha u inaka	
II FINANSIJSKI RASHODI	II FINANSIJSKI PRIHODI
III OSTALI RASHODI	III OSTALI PRIHODI
A. UKUPNI RASHODI (I+II+III)	A. UKUPNI PRIHODI (I+II+III)
B. DOBITAK	B. GUBITAK

35

RASHODI	PRIHODI
I POSLOVNI RASHODI	I POSLOVNI PRIHODI (1+2-3)
	1. Prihod od prodaje
	2. Povećanje vrijednosti zaliha u inaka
	3. Smanjenje vrijednosti zaliha u inaka
II FINANSIJSKI RASHODI	II FINANSIJSKI PRIHODI
III OSTALI RASHODI	III OSTALI PRIHODI
A. UKUPNI RASHODI (I+II+III)	A. UKUPNI PRIHODI (I+II+III)
B. DOBITAK	B. GUBITAK

36

RASHODI	PRIHODI
I POSLOVNI RASHODI (1+2)	I POSLOVNI PRIHODI (1+2)
1. Troškovi tekućeg perioda	1. Prihod od prodaje
2. Smanjenje vrijednosti zaliha u inaka	2. Povećanje vrijednosti zaliha u inaka
II FINANSIJSKI RASHODI	II FINANSIJSKI PRIHODI
III OSTALI RASHODI	III OSTALI PRIHODI
A. UKUPNI RASHODI (I+II+III)	A. UKUPNI PRIHODI (I+II+III)
B. DOBITAK	B. GUBITAK

37

Bilans uspeha po metodu prodatih u inaka

Ako se bilans uspeha sa injava po metodi prodatih u inaka na strani rashoda iskazuju se troškovi sadržani u realizovanim (prodanim) proizvodima, nabavna vrednost prodate trgovačke robe, rashodi finansiranja i ostali rashodi. Na strani prihoda iskazuju se prihodi od prodaje, prihodi finansiranja i ostali prihodi.

Pri tome je moguće iskazivanje prihoda ili po bruto ili po neto principu i segmentiranje rashoda zavisno od sistema obračuna troškova.

38

Bilans uspjeha po metodu prodatih u inaka

Rezultat poslovanja predstavlja razliku između prihoda od prodaje i pripadajućeg rashoda.

U BU sa injenom po metodu prodatih u inaka ne prikazuju se prihodi i rashodi koji se odnose na neprodate u inke.

Rashodi se prema MPU računaju prema funkcijama (proizvodnja, administracija, upravljanje i prodaja) mjestima i nosiocima proizvodnje.

39

Bilans uspjeha

A. UKUPNI PRIHODI (I+II+III)
I Poslovni prihodi
II Finansijski prihodi
III Ostali prihodi
B. UKUPNI RASHODI (I+II+III)
I Poslovni rashodi
II Finansijski rashodi
III Ostali rashodi
C. DOBITAK (A – B)
D. GUBITAK (B – A)

40

Bilans uspjeha po metodu prodatih u inaka pri primjeni sistema obračuna ukupnih troškova:

1. Bruto fakturisani prihodi od prodaje gotovih proizvoda i usluga
2. **Date kondicije**
3. Neto prihod od prodaje gotovih proizvoda i usluga (1 – 2)
4. Bruto prihod od prodaje trgovačke robe
5. **Date kondicije pri prodaji trgovačke robe**
6. Neto prihod od prodaje trgovačke robe (4 – 5)
7. Poslovni prihodi (3 + 6)
8. Prihodi od finansiranja
9. Ostali prihodi
10. Ukupni prihodi (7 + 8 + 9)

41

10. **Rashodi po osnovu ukupnih troškova sadržanih u gotovim proizvodima i uslugama**
11. **Nabavna vrijednost trgovačke robe**
12. **Poslovni rashodi (10 + 11)**
13. **Rashodi finansiranja**
14. **Ostali rashodi**
15. **Ukupni rashodi (12 + 13 + 14)**
16. **Bruto poslovni dobitak/gubitak (7 – 12)**
17. **Ukupan bruto dobitak/gubitak (10 – 15)**

42

Bilans uspjeha po metodu prodatih u inaka pri primjeni istema obra una proizvodnih troškova:

1. Bruto fakturisani prihodi od prodaje gotovih proizvoda i usluga
2. **Date kondicije**
3. Neto prihod od prodaje gotovih proizvoda i usluga (1 – 2)
4. Bruto fakturisani prihod od prodaje trgova ke robe
5. **Date kondicije pri prodaji trgova ke robe**
6. Neto prihod od prodaje trgova ke robe (4 – 5)
7. Poslovni prihodi (3 + 4)
8. Prihodi od finansiranja
9. Ostali prihodi
10. Ukupni prihodi (7 + 8 + 9)

43

10. **Rashodi po osnovu proizvodnih troškova sadržanih u gotovim proizvodima i uslugama**
11. **Nabavna vrijednost prodate trgova ke robe**
12. **Rashodi proizvodnje gotovih proizvoda i usluga i prodaje trgova ke robe (10+11)**
13. **Rashodi perioda po osnovu troškova uprave i prodaje**
14. **Poslovni rashodi (12 + 13)**
15. **Rashodi finansiranja**
16. **Ostali rashodi**
17. **Ukupni rashodi (14 + 15+ 16)**
16. **Bruto dobitak/gubitak proizvodnje i prodaje (7 – 14)**
17. **Ukupan bruto dobitak/gubitak (10 – 17)**

44

Bilans uspjeha po metodu prodatih u inaka pri primjeni sistema obračuna varijabilnih troškova:

1. Bruto fakturisani prihodi od prodaje gotovih proizvoda i usluga
2. **Date kondicije**
3. Neto prihod od prodaje gotovih proizvoda i usluga (1 – 2)
4. Bruto fakturisani prihod od prodaje trgovačke robe
5. **Date kondicije pri prodaji trgovačke robe**
6. Neto prihod od prodaje trgovačke robe (4 – 5)
7. Poslovni prihodi (3 + 4)
8. Prihodi od finansiranja
9. ostali prihodi
10. Ukupni prihodi (7 + 8 + 9)

45

10. **Rashodi po osnovu varijabilnih troškova sadržanih u gotovim proizvodima i uslugama**
11. **Nabavna vrijednost prodane trgovačke robe**
12. **Varijabilni rashodi (10+11)**
13. **Fiksni rashodi perioda**
14. **Poslovni rashodi (12 + 13)**
15. **Rashodi finansiranja**
16. **Ostali rashodi**
17. **Ukupni rashodi (14 + 15+ 16)**
18. **Marža pokrivena - marginalni dobitak ili kontribuciona marža (7-12)**
16. **Poslovni dobitak (18-13)**

46